

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Enhed: Sundhedsjura og lægemiddelpolitik

Sagsbeh.: SUMMSB

Sags nr.: 1011098

Dok. Nr.: 1111158

Dato: 19. december 2012

Høringsnotat om forslag til lov om en frivillig, brancheadministreret registreringsordning for tatovører

1. Modtagne høringsvar

Udkast til forslag til lov om en brancheadministreret registreringsordning for tatovører har været sendt i høring i perioden 14. november 2012 – 12. december 2012 til nedenstående:

Astma-Allergi Danmark, Danske Patienter, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Standard, Dansk Tatovør Laug, Datatilsynet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Finansministeriet, FOA, Folketingets Ombudsmand, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet, Færøernes Landsstyre, Grønlands Selvstyre, Justitsministeriet, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Lægeforeningen, Miljøministeriet, Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber, Patientforsikringen, Patientombuddet, Professionelle Danske Tatovører, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden på Grønland, Social- og Integrationsministeriet, Statsministeriet, Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen, Tatto-Liz (tatovør Liz Kierstein), Teknologisk Institut, Økonomi- og Indenrigsministeriet og 3F.

Lovforslaget er desuden offentliggjort på www.borger.dk under Høringsportalen.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har modtaget høringsvar fra (i alfabetisk rækkefølge):

Astma-Allergi Danmark
Datatilsynet
Erhvervs- og Vækstministeriet
Finansministeriet
FOA
Forbrugerombudsmanden
Forbrugerrådet
Færøernes Landsstyre
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Lægeforeningen
Miljøministeriet (Miljøstyrelsen)
Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber (Dansk Dermatologisk Selskab)
Patientombuddet
Rigsombudsmanden på Færøerne
Social- og Integrationsministeriet
Statens Serum Institut
Tatovør Liz Kierstein
Økonomi- og Indenrigsministeriet

Herudover har ministeriet modtaget høringsvar fra tatovør Erik Reime, tatovør Danny Hansen, tatovør Hanne Sørensen, Bispebjerg Hospital (Tatoveringsklinikken) og Gentofte Hospital (Videncenter for Frisører og Kosmetikere).

2. Generelle bemærkninger til lovforslaget

I det følgende foretages en gennemgang af de i høringsssvarene indeholdte generelle bemærkninger til lovforslaget og dets bemærkninger. Kommentarer hertil er *kursiverede*.

Flere høringsparter – Astma-Allergi Danmark, Forbrugerrådet, Statens Serum Institut, Gentofte Hospital, Videncenter for Frisører og Kosmetikere, Miljøministeriet (Miljøstyrelsen) og tatovør Erik Reime – hilser det velkomment, at der tages initiativ til at regulere tatovørområdet, og at der indføres krav til hygiejne og uddannelse. Miljøministeriet (Miljøstyrelsen), som er ansvarlig for reguleringen af tatoveringsfarver, finder, at lovforslaget er et fint og nødvendigt initiativ, der sætter rammerne for, at forbrugerne både kan blive oplyst og beskyttet mod risici ifm. tatovering, ligesom forslaget også dækker behovet for en bedre regulering af tatovørerhvervet.

Erhvervs- og Vækstministeriet, FOA, Forbrugerombudsmanden, Patientombuddet, Rigsombudsmanden på Færøerne, Social- og Integrationsministeriet og Økonomi- og Indenrigsministeriet har ikke haft bemærkninger til udkastet.

Færøernes Landsstyre har oplyst, at man ikke ønsker, at loven sættes i kraft for Færøerne nu, men at det bør afvente, at de andre store love på sundhedsområdet bliver opdateret.

Datatilsynet har anbefalet, at det i lovforslaget præciseres, hvilke oplysninger, som de omhandlede brancheforeninger i medfør af forslaget forpligtes til at offentliggøre. Det er Datatilsynets opfattelse, at brancheforeningernes offentliggørelse af navne på og eventuelt erhvervsrelaterede oplysninger om de medlemmer, der er givet tilladelse til at anvende titlen registreret tatovør, vil kunne ske inden for rammerne af persondatalovens § 5 og § 6, stk. 1.

Kommentar: Det er i bemærkningerne præciseret, at oplysningen om, hvilke tatovører brancheforeningen har givet tilladelse til at anvende titlen registreret tatovør (RT), jf. § 3, stk. 1, skal indeholde vedkommendes navn og forretningssted.

Nedenfor følger bemærkninger til enkelte dele af lovforslaget, som er berørt af flere høringsparter. Kommentarerne hertil er *kursiverede*:

3. Valg af reguleringsordning – frivillig eller obligatorisk

Forbrugerrådet mener, at ordningen bør være obligatorisk, idet forbrugerne bør kunne gå til hvilken som helst tatovør og stole på, at der benyttes lovlige tatoveringsfarver. Desuden vil en frivillig ordning efter Forbrugerrådets opfattelse lade mange forbrugere i stikken, idet der vil gå mange år, før forbrugerne har tilstrækkeligt kendskab til ordningens eksistens og dermed være opmærksomme på, om en tatovør er registreret eller ej. Også tatovør Hanne Sørensen har givet udtryk for, at ordningen bør markedsføres bredt, således at forbrugerne bliver opmærksomme på den.

Astma-Allergi Danmark mener, at en tatovering bør betragtes som et væsentligt kosmetisk indgreb, som alene må udføres af autoriserede sundhedspersoner. Derfor bør ordningen ikke være frivillig.

Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber (Dansk Dermatologisk Selskab) støttet af Lægeforeningen har anført, at lovforslaget ikke er egnet til at regulere tatoveringsområdet og sikre, at de tatoverede ikke udsættes for unødigt risiko. Selskabet finder ikke, at tatoveringsbranchen selv kan varetage opgaven og ser det som en opgave, der kræver involvering af en stærk central myndighed, særlig Sundhedsstyrelsen. Selskabet ser hellere, at der arbejdes videre med en obligatorisk registreringsordning, som tidligere har været drøftet og som efter selskabets opfattelse stemmer bedre overens med Folketingets vedtagelse V18 af 24. november 2009.

Gentofte Hospital, Videncenter for Frisører og Kosmetikere har anført, at man helst ser, at loven forbyder ikke uddannede personer at foretage tatoveringer.

Tatovør Liz Kierstein har anført, at hun har lang erfaring og mange gode forslag til, hvordan man nemt og bekvemt kan registrere, autorisere og legalisere tatovører.

Tatovør Danny Hansen mener, at det ikke er nødvendigt at involvere en branche-forening i en registreringsordning. Danny Hansen mener, at tatovører er individuelle kunstnere, som der ikke kan fastsættes regler for. Danny Hansen har tillid til, at kunderne via samtaler og besøg kan finde frem til den rette tatovør og selv vurdere, om hygiejnen er i orden.

Tatovør Hanne Sørensen har anført, at ordningen bør være obligatorisk, da der er væsentlige sundhedsrisici forbundet med at få udført en tatovering.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har hæftet sig ved, at der er tale om en frivillig ordning, og at alle tatovører på lige vilkår får mulighed for at lade sig registrere, og at man fortsat kan udøve sit erhverv, hvis man af den ene eller anden grund ikke ønsker at lade sig registrere. Lovforslaget giver derfor ikke Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder.

Kommentar: Der lægges op til en frivillig registreringsordning, hvor et krav for at blive registreret vil være, at man følger og undervises i Miljøministeriets kommende regler om regulering af indholdet i tatoveringsfarver. Miljøministeriets kommende regulering af tatoveringsfarverne vil komme til at gælde for alle tatovører - og altså ikke kun for de tatovører, som ønsker at blive registrerede. Se nærmere om tatoveringsfarver i afsnit 4 nedenfor.

Folketinget pålagde med vedtagelse (V 18) af 24. november 2009 regeringen inden udgangen af 2010 at tage initiativ til at etablere en autorisationsordning for tatovører.

Der har siden på tværs af Folketingets partier været afholdt en del drøftelser om forskellige modeller og indholdet af en regulering af tatovørerhvervet.

Der er fordele og ulemper ved de forskellige ordninger.

Fordelene ved en obligatorisk statslig styret registreringsordning er bl.a., at enhver, som ønsker at udføre tatoveringer, skal registrere sig hos Sundhedsstyrelsen, hvorved der sikres en identifikation af, hvem der tatoverer. Desuden vil registreringen sikre, at de registrerede får en lovbestemt eneret til at udføre tatoveringer, ligesom Sundhedsstyrelsen vil få en lovbestemt adgang og forpligtelse til at føre tilsyn med de sundhedsfaglige forhold i tatovørvirksomhederne.

Ulemperne ved en autorisationsordning/obligatorisk statslig styret registreringsordning er bl.a., at autorisationsordninger på sundhedsområdet normalt er forbeholdt veluddannede grupper med videregående eller mellemlange uddannelser hver med ansvarsfulde opgaver inden for sundhedsvæsenet – i en del konkrete situationer med varetagelse af kritiske funktioner i forhold til alvorligt syge patienter. Som eksempler kan nævnes læger, tandlæger, sygeplejersker, jordemødre og social- og sundhedsassistenter. Hvis der etableres en autorisationsordning for en gruppe erhvervsudøvere som tatovørerne, hvis faglige baggrund typisk vil være et kortvarigt kursus, vil de normale kriterier ved vurderingen af etablering af autorisationsordninger ikke blive fulgt.

Ved at indføre en obligatorisk statslig styret ordning sker der en indgriben af stor intensitet i en aktuell råden af erhvervsudøvelse, hvorfor der vil være tale om ekspropriation. Dette kan dog undgås, såfremt der indføres en overgangsordning således, at personer der aktuelt ernærer sig som tatovører fx får omkring 10 år til at indrette sig på de nye regler. Loven vil dog således først kunne få virkning efter udgangen af en sådan overgangsordning.

Herudover vil en obligatorisk ordning støde på udfordringer og i nogle tilfælde være uigennemførlig i forhold til EU-retten særligt ift. direktivet om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer og EU's Servicedirektiv. Det gælder fx udenlandske tatovører, der midlertidigt tatoverer her i landet.

Desuden kan det anføres, at Sundhedsstyrelsen i dag fører tilsyn med sundhedsfaglig virksomhed, men at styrelsen ikke har de nødvendige kompetencer til at vurdere, hvad god tatovørpraksis (som ikke anses for at være sundhedsfaglig virksomhed) indebærer. Endelig vil en autorisationsordning / obligatorisk statslig styret registreringsordning medføre krav om tilførsel af ikke ubetydelige ekstra økonomiske ressourcer.

Fordelene ved en frivillig brancheadministreret registreringsordning er bl.a., at tatovørbranchen bliver involveret og ansvarliggjort. Det er ministeriets opfattelse, at tatovørbranchen selv er den mest kompetente til – og har en egeninteresse i – at vurdere, hvilke krav der bedst beskytter forbrugerne mod risici ifm. tatoveringer og til selv at administrere ordningen.

Herudover vil en frivillig brancheadministreret ordning ikke være uden statslig involvering. Således skal Sundhedsstyrelsen i bekendtgørelsesform fastsætte de nærmere regler for ordningen, herunder om etablering af et brancheadministreret klageorgan. Desuden skal styrelsen ud fra fastsatte regler godkende de brancheforeninger, som ønsker at kunne registrere tatovører, ligesom styrelsen hvert år skal vurdere, om foreningen fortsat lever op til kravene hertil. Sundhedsstyrelsen

skal desuden godkende brancheforeningernes retningslinjer for uddannelse af tatovører og for god tatovørpraksis. Desuden vil forbrugerne få information om, hvilke tatovører der er registrerede og dermed kunne vælge tatovør – og hermed også hvilke sundhedsrisici de udsættes for – på oplyst grundlag. Endelig vil en frivillig brancheadministreret ordning svare til, hvad der kendes i dag som RAB-ordningen, dvs. registreringsordningen for alternative behandlere. Denne ordning fungerer efter hensigten.

Sundhedsstyrelsen har i en undersøgelse af 9. december 2011 oplyst, at det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at det – også set i forhold til de mange tatoveringer der foretages - drejer sig om meget få skader, og at der mest er tale om banale infektioner, der hurtigt lader sig behandle og let vil kunne forebygges. Herudover har styrelsen oplyst, at det hovedsageligt er indholdet i tatoveringsfarverne, der er skyld i de alvorlige skader med betændelse og allergiske reaktioner, som man med jævne mellemrum hører om i medierne. En mere omfattende regulering af erhvervet vil næppe stå mål med de trods alt begrænsede sundhedsmæssige risici, der synes at være ved tatovering, så længe almindelige hygiejneregler overholdes, og så længe der ikke anvendes sundhedsskadelige farvestoffer. Farvestofferne er ved at blive reguleret i Miljøministeriets regi, jf. afsnit 4 nedenfor.

Endelig hæfter ministeriet sig også ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens høringssvar jf. ovenfor, hvor det bl.a. fremgår, at lovforslaget ikke giver anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder

Ulemperne ved en frivillig brancheadministreret registreringsordning er, at ikke alle tatovører bliver registreret, at det er muligt at tatovere, selvom man ikke er registreret, og at der ikke indføres et egentligt statsligt tilsyn fra Sundhedsstyrelsens side.

Alt i alt har ministeriet vurderet, at fordelene ved en frivillig brancheadministreret ordning vejer tungest. En sådan ordning kombineret med, at Miljøministeriet snart udsender en bekendtgørelse om kontrol med tatoveringsfarver, jf. afsnit 4 nedenfor, gør at forbrugerne fremover oplyses og beskyttes mod risici i forbindelse med tatovering. Hermed tages første skridt på et område, som indtil nu har været ureguleret. I forbindelse med evalueringen om tre år, vil det være muligt at vurdere, om en frivillig ordning til fulde lever op til formålet, jf. afsnit 8 om evaluering nedenfor.

I forhold til markedsføring af ordningen, er ministeriet af den opfattelse, at de tatovører, som ønsker at blive registreret og skilte med det, har stor tilskyndelse til at udbrede kendskabet til ordningen blandt forbrugerne.

I forhold til at sidestille tatoveringer med kosmetiske indgreb, skal ministeriet oplyse, at det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at der ikke foreligger data, som indikerer, at risiciene ved tatovering kan sammenlignes med risiciene ved kosmetiske indgreb i almindelighed.

4. Tatoveringsfarver

Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber (LVS) og Dansk Dermatologisk Selskab støttet af Lægeforeningen samt Bispebjerg Hospital (Tatoveringsklinikken) finder det uheldigt, at myndighederne ikke sikrer en relevant dataindsamling i forhold til den blæk, der anvendes ved tatoveringer.

Dansk Dermatologisk Selskab støttet af Lægeforeningen efterspørger øget kontrol med tatoveringsblæk og detaljerede hygiejnekrav, herunder sikring af sterilt blæk til tatovering. Desuden efterspørger krav om tatovørers pligt til altid skriftligt at informere kunden om, hvilken type blæk der anvendes.

Kommentar: Regulering af tatoveringsfarver hører under Miljøministeriets ressort

I forhold til dataopsamling/overvågning kan det oplyses, at Miljøstyrelsen har oplyst, at styrelsen ikke har et system, der registrerer skader fra kemikalier. Men hvis man har fået en skade, kan Miljøstyrelsen rådgive om, hvad man kan gøre. Miljøstyrelsen har desuden oplyst, at Giftlinjen på Bispebjerg Hospital registrerer skader med kemikalier. Hvis man kommer til skade pga. et ulovligt kemikalie, kan man melde det til Miljøstyrelsens kemikalieinspektion. Da der (endnu) ikke er regler for tatoveringsfarver, skal tatoveringsfarven overtræde de almene regler for kemiske produkter. Endelig har Miljøstyrelsen oplyst, at hvis der er tale om en allergisk reaktion, kan man anmelde det til Videncentret for Allergi.

Miljøstyrelsens rapport af 15. juni 2012 om kemiske stoffer i tatoveringsfarver viser, at tatoveringsfarver kan indeholde kræftfremkaldende stoffer.

Herudover har Statens Serum Institut påvist, at der kan være bakterier i tatoveringsfarven, der kan skade menneskers sundhed.

På den baggrund har Miljøstyrelsen oplyst, at miljøministeren i en kommende bekendtgørelse vil begrænse indholdet af farlige stoffer i tatoveringsfarver. Herudover fastsættes der i bekendtgørelsen krav om, at tatoveringsfarven skal være steril. Miljøstyrelsens kemikaliekontrol vil kontrollere bekendtgørelsen på linje med den øvrige kemikaliereregulering.

5. Medlemskab af brancheforening for tatovører

Tatovør Erik Reime, tatovør Liz Kierstein og tatovør Danny Hansen har anført, at de ikke ønsker at være medlem af en bestemt brancheforening for at kunne blive registreret.

Kommentar: Lovforslaget ændres således, at det ikke bliver et krav, at man er medlem af en brancheforening for at kunne blive registreret tatovør. Det vil dog fortsat være de godkendte brancheforeninger, der skal tage stilling til, hvorvidt tatovøren opfylder betingelserne for at blive registreret. Det vil fortsat være muligt at klage over brancheforeningens afgørelser om at få tildelt og frataget titlen som registreret tatovør, herunder om hvorvidt en evt. gebyropkrævning for tildeling er proportional.

For at sikre, at medlemmer og ikke-medlemmer af brancheforeningerne ligebehandles i forhold til afgørelser om at få tildelt og frataget titlen som registreret tatovør, er lovforslaget ændret således, at mere end halvdelen af klageorganets medlemmer skal være forbrugerrepræsentanter udpeget af Forbrugerrådet og Sundhedsstyrelsen i forening (før var det mindst halvdelen).

6. Klageordning

Statens Serum Institut opfordrer til, at der på brancheforeningernes hjemmeside offentliggøres alle klager, ligesom at der på hjemmesiden bør være mulighed for,

at behandlende læger kan indberette komplikationer, fx allergi og infektion. Derved kunne der samles op på bivirkninger og gives mulighed for læring og evaluering af ordningen.

Dansk Dermatologisk Selskab støttet af Lægeforeningen mener ikke, at tatoveringsbranchen selv kan administrere og sikre en klageordning. Selskabet nævner, at det ikke giver nogen sikkerhed i sagsbehandlingen, at mindst halvdelen af klageorganets medlemmer skal være forbrugerrepræsentanter, da tatovørerne og deres nærmeste næsten altid selv er tatoverede og altså forbrugere, der kan indgå i bedømmelsen.

Forbrugerrådet støtter, at der oprettes et klageorgan på området og vil gerne assistere ved oprettelsen deraf. Forbrugerrådet forudsætter, at klageorganets forbrugerrepræsentanter skal være udpeget af Forbrugerrådet.

Kommentar: Der lægges op til en brancheadministreret ordning, hvilket bl.a. betyder, at brancheforeningerne selv skal oprette et klageorgan. Sundhedsstyrelsen fastsætter efter forslaget § 2, stk. 2, de nærmere krav til klageorganet. Sundhedsstyrelsen vil vurdere styrelsens behov for at inddrage andre myndigheder og organisationer i forbindelse med fastsættelsen af kravene til klageorganet.

Det er i lovforslagets bemærkninger anført, at forbrugerrepræsentanterne i klageorganerne er uvildige og udpeges af Forbrugerrådet og Sundhedsstyrelsen i forening.

Ministeriet har vurderet, at brancheforeningerne ikke skal pålægges at offentliggøre klageorganets afgørelser. Hensynet hertil – nemlig at give forbrugerne et oplyst grundlag at vælge tatovør på – imødekommes efter ministeriets opfattelse allerede ved, at en tatovør, som ikke er registreret eller får frataget sin registrering, ikke (længere) kan benytte det standardiserede klistermærke, ligesom vedkommende tatovør ikke (længere) vil fremgå af brancheforeningens liste over registrerede tatovører, som skal være offentlig tilgængelig på foreningens hjemmeside.

7. Information om risici

Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber (LVS) og Dansk Dermatologisk Selskab støttet af Lægeforeningen har anført, at det er meget vigtigt, at tatovører forpligtes til at informere kunder mundtligt og skriftligt om indgrebet og mulige skadevirkninger herved. Parterne mener desuden, at der bør indføres en obligatorisk betænkningstid efter, at informationen er givet. Den sådan betænkningstid kendes fra kosmetiske indgreb, sterilisationer og deltagelse i forskningsprojekter.

Kommentar: Det er i lovforslaget indsat et krav om, at de registrerede tatovører skal oplyse deres kunder om risiciene ved tatovering, inden tatoveringen udføres. Brancheforeningerne skal udarbejde sådan information som en del af det af Sundhedsstyrelsen godkendte regelsæt for god tatovørpraksis, jf. § 2, stk. 1, nr. 3.

8. Evaluering

Tatovør Hanne Sørensen har anført, at evalueringen efter tre år skal se på, om ordningen er kendt og virker efter hensigten.

Finansministeriet har foreslået at ændre formuleringen i afsnit 3.3 "Evaluering" således, at sidste sætning ændres fra "... , om der er behov for at stramme reguleringen." til "... , om der er behov for at justere reguleringen".

Kommentar: Bemærkningerne er ændret i overensstemmelse dermed.

9. Regulering af piercing og kropsmodifikationer

Forbrugerrådet efterspørger en ny og tidssvarende lovgivning på hele området for kropsmodifikationer, dvs. piercinger m.v. Der er således ikke regler for, hvornår piercinger i mundregionen er tilladt eller fastsat en aldersgrænse for, hvem der må pierces.

Tatovør Liz Kierstein har anført, at forslaget også burde omfatte piercere.

Kommentar: I lov nr. 194 af 8. juni 1966 om tatovering, som hører under justitsministerens ressort, er det fastsat, at det ikke er tilladt at tatovere en person under 18 år, ligesom man ikke må tatovere en person i hoved, på hals eller på hænder. Ministeriet vil viderebringe Forbrugerrådets bemærkninger om en lignende regulering af piercing til Justitsministeriet.

Sundhedsstyrelsen har i 2010 udarbejdet en redegørelse vedrørende smitterisici m.v. i forbindelse med piercing. Redegørelsen viser blandt andet, at kun en beskedent andel af det samlede tilfælde af hepatitis B og C kan tilskrives piercing/tatovering, og at der ikke er en stigning i dette antal. Redegørelsen viser desuden, at der ikke er anmeldt tilfælde af HIV-infektion efter piercing, og at infektioner efter piercing ikke er et stigende problem og i øvrigt kan imødegås ved overholdelse af de offentligt tilgængelige vejledninger om hygiejne, der er udarbejdet af Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen i samarbejde med Dansk Piercing Laug. Disse oplysninger vedrørende smitterisici giver efter ministeriets opfattelse ikke tilstrækkelig anledning til på nuværende tidspunkt at fastsætte særlige sundhedsfagligt begrundede krav til piercere. Ministeriet vil dog løbende vurdere spørgsmålet om behovet for regulering af piercing, herunder inddrage erfaringer fra regulering af tilsvarende erhverv, f.eks. tatovører. I givet fald må man så nok også overveje andre former for kropsudsmykning såsom scarification og brændemærkning.

10. Fjernelse af tatoveringer

Dansk Dermatologisk Selskab støttet af Lægeforeningen har anført, at lovforslaget også bør indeholde regler om fjernelse af tatoveringer.

Kommentar: Ministeriet finder ikke, at lovforslaget er egnet til at regulere fjernelse af tatoveringer. Sundhedsstyrelsen vil tage hånd om spørgsmålet i forbindelse med en kommende ændring af bekendtgørelse nr. 169 af 1. juni 1954 om anvendelse af visse former for diathermi samt ultralydsapparater.